

Majandus- ja infotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määruse nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (edaspidi *TAIKS*) § 23 lõike 2 alusel.

Majandus- ja infotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määrust nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ muudetakse ning see viiakse kooskõlla uue *TAIKS*-ga (jõustunud 1. oktoobril 2025. a). Samuti täiendatakse määrust sättega, mis võimaldab erandkorras rahastada haridus- ja teadusministri 2. juuli 2026. a määruse nr 31 „Strateegiliste uuringute programmi pikaajaliste uurimissuundade sihttoetuse eraldamise tingimused ja kord“ (edaspidi *SUP*) alusel esitatud taotlust, mis on selles taotlusvoorus tunnistanud nõuetele vastavaks ning saanud hindamisel vähemalt toetuse saamiseks piisava tulemuse, kuid jäetud rahastamata üksnes eelarveliste vahendite ammendumise tõttu.

Määruse muudatus, millega luuakse võimalus rahastada *SUP* alusel esitatud taotlust, aitab vähendada halduskoormust nii taotlejate kui ka haldusorgani jaoks. Taotlejatel ei ole sellisel juhul vaja esitada sama taotlust uuesti käesoleva määruse alusel. Samuti väheneb haldusorgani ressursikulu, kuna puudub vajadus uuesti läbi viia taotluste menetlemist ja hindamist, mis on varasemas taotlusvoorus juba teostatud.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) strateegiaosakonna välisvahendite õiguse nõunik Terje Kleemann (5305 4377, terje.kleemann@mkm.ee) ja strateegiaosakonna teadmusjuhtimise valdkonna juht Külliki Tafel-Viia (5885 1142, kylliki.tafel-viia@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis MKM õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse majandus- ja tööstusinfotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määrust nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ redaktsioonis RT I, 27.06.2025, 30.

Eelnõu on osaliselt seotud *SUP*-ga, mis reguleerib pikaajaliste uurimissuundade sihttoetuse eraldamist. Käesolevas eelnõus planeeritav erand toetada nimetatud määruse alusel rahastuseta jäänud positiivseid projekte on sätestatud eelkõige *SUP* määruse rakendamise kontekstis, sätestades võimaluse MKM-l võimendada *SUP* taotlusvooru täiendavate vahenditega, mis eraldatakse käesoleva määruse alusel.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest punktist.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja. Kuivõrd 1. oktoobrist 2025 jõustunud uus TAIKS sätestab konkreetsed toetuse liigid, mille abil teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni rahastatakse, esitatakse selguse huvides toetuse liigi nimetus (teadus- ja arendustegevuse sihttoetus) ka määruse pealkirjas. Kuivõrd TAIKS-s on defineeritud eraldi nii teadus- ja arendustegevus kui ka innovatsioon ja antud määrus reguleerib üksnes teadus- ja arendustegevuseks sihttoetuse andmist, ei ole asjakohane kasutada innovatsiooni mõistet määruse pealkirjas.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse preambulis olevat volitusnormi, et viia see kooskõlla kehtiva õigusega. Varem tugines määrus riigieelarve seaduse §-s 53¹ sätestatud volitusnormile. Riigieelarve seadus ei ole kehtetuks tunnistatud ning kehtib endiselt üldseadusena riigieelarve koostamise ja täitmise põhimõtete reguleerimisel, kuid see ei ole enam teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetuste valdkonna õiguslik alus. Praeguseks on vastu võetud TAIKS, mis on selles valdkonnas eriseadus ning koondab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riikliku korraldamise, rahastamise ja toetamise tervikregulatsiooni. Nimetatud seaduses on ka selgesõnaline volitusnorm määruse andmiseks, mis katab otseselt kõnealuse määrusega reguleeritava toetuse liigi. Seetõttu on põhjendatud ja õigusselguse huvides vajalik tugineda määruse andmisel eriseaduses sätestatud volitusnormile, asendades varasema üldise volitusnormi viitega TAIKS § 23 lõikele 2.

Eelnõu punktiga 3 sõnastatakse ümber määruse § 1 lõige 1. Kehtivas sättes on viide teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punktile 1. Kuivõrd teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus on uue seaduse vastuvõtmisel kehtetuks tunnistatud, on vaja sätet muuta ning kõrvaldada viide kehtetule õigusnormile. Määruse regulatsioon ja eesmärgid on kooskõlas uue TAIKS-ga.

Eelnõu punktiga 4 muudetakse määruse terminite sätet ning tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 2 punktides 1, 2, 5 ja 6 esitatud terminid, mis on määratletud TAIKS-s. Muudatuse järel defineeritakse määruses üksnes neid termineid, mida ei ole käsitletud TAIKS-s ning mille määratlemine on määruse kohaldamiseks vajalik. Selle muudatusega välditakse paralleelsete või dubleerivate definitsioonide kehtestamist.

Eelnõu punktis 5 toodud muudatus on seotud asjaoluga, et dubleerivate terminite kehtetuks tunnistamisega kaob määrusest säte, mis näeb ette määruses edaspidi kasutatava lühendi (TA-tegevus), mistõttu tuleb see lühend määrusest välja jätta ning asjaomane termin lahti kirjutada.

Eelnõu punktiga 6 täiendatakse määrust peatükiga 8¹ ja paragrahvi 26¹, millega kehtestatakse võimalus anda määruse alusel toetust ka sellistele taotlustele, mis on esitatud SUP alusel korraldatud teadus- ja arendustegevuse rahastamise taotlusvooru, saanud seal kõrged hinded (ületanud hindamislävendi), kuid eelarveliste vahendite puuduse tõttu siiski rahastuseta jäänud. Sätte eesmärk on võimaldada kasutada riigieelarvelisi vahendeid tõhusamalt ja paindlikumalt olukorras, kus teadlast ja/või ideed on juba üks kord hinnatud. Selline lahendus väldib tarbetut dubleerivat hindamist ning võimaldab toetada projekte, mis vastavad riigi teadus- ja arendustegevuse eesmärkidele ning mille kvaliteet on juba sõltumatu hindamise

käigus kinnitatud, kuid jäänud rahastuseta üksnes eelarve piiratuse tõttu. Samas on tegemist ajaliselt piiritletud ja erandliku võimalusega, mida kohaldatakse üksnes konkreetse taotlusvooru raames esitatud taotlustele. Seeläbi välditakse olukorda, kus rahastatakse ajaliselt vananenud või sisuliselt aegunud taotlusi, ning tagatakse, et toetuse andmise aluseks olev teave ja hindamistulemused on jätkuvalt asjakohased. Analoogset mehhanismi kasutatakse ja soositakse ka Euroopa Horisondi programmi taotlusvoorudes (n-ö *Seal of Excellence*).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohased määruse muudatused ei mõjuta Euroopa Liidu õiguse kohaldumist.

4. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud, määruse rakendamise eeldatavad tulud ja määruse mõjud

Määruse muudatustel puudub vahetu mõju riigieelarve tuludele või kuludele, võrreldes meetme senise rakendamisega.

5. Määruse jõustumine

Määruse muudatust rakendatakse tagasiulatuvalt alates TAIKS jõustumisest.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks sihtasutusele Eesti Teadusagentuur. Kooskõlastuse käigus ettepanekuid ega märkusi ei esitatud.